

Waar Wij Wonen

Wandelroute Naar de bron van het Anlooërdiepje

Start:	bij de kerk van Anloo
Lengte:	ca. 9 km
Toegang:	gehele jaar
Type pad:	zandpaden, graspaden en verharde wegen
Moeilijkheid:	gemakkelijk, soms kan hoog gras voorkomen
Ontwerp en verkenning:	JanSiem Rus en Eddy Dijk
Tekst:	JanSiem Rus
Kaartondersteuning:	Rika Rijnberg

Gebruikte bronnen en voor nadere info:

- Knapzakroute Eext-Anloo (K53), Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe
- Knapzakroutes Eext, Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe (oude versie, 1990)
- Landschappen van Nederland, A.G. Jongmans e.a., 2013
- Landschapsbiografie van de Drentsche Aa, Theo Spek e.a. 2015
- Van Jeruzalem tot Ezelsakker, veldnamenboek, Hans Elerie en Theo Spek, 2009
- Kerken in Drenthe, M.R. Hilbrandie-Meijer, 1999
- [Open Streetmap Nederland \(OSM\)](#)

Landschappelijke informatie (zie routekaart)

Het Anlooërdiepje maakt onderdeel uit van het stroomdallandschap van de Drentsche Aa en ligt in het Nationaal Park Drentsche Aa. Dit bekenstelsel in het noordelijke deel van Drenthe is een van de fraaiste en meest oorspronkelijke bekenstelsels in Nederland. Ternauwernood is ze ontsnapt aan de ruilverkavelingsdrift uit de zestiger jaren. Gelukkig waren er in die tijd al natuurbeschermers die de waarde van dit stroomdallandschap inzagen en naar de politiek toe met succes konden uitdragen.

Het bekenstelsel bestaat uit een enkele hoofdlopen zoals de zuidwestelijke hoofdloop (Amerdiep – Loonerdiep - Taarloosche Diep) en de zuidoostelijke hoofdloop (Andersche Diep – Rolderdiep – Gastersche Diep) en meerdere zijbeken, zoals het Anlooërdiepje en het Scheebroekerloopje (figuur 1). Beide hoofdlopen komen ten zuiden van Oudemolen samen. Hier gaat de beek verder onder de naam Oudemolensche Diep. Het bijzondere van dit bekenstelsel is dat de namen van de beken, diepjes en loopjes vernoemd zijn naar de plaatsen waar zij langs stromen. Zo ook het Anlooërdiepje dat in een scherpe bocht het dorp Anloo aandoet. Dit beekje op de westflank van de Hondsrug (figuur 2) stroomt uit in het Oudemolensche Diep. Het ligt in een smal, maar relatief diep beekdal dat in de lengterichting begrensd wordt door fraaie houtwallen. Vanaf deze buitenste houtwallen lopen dwarswallen naar de beek.

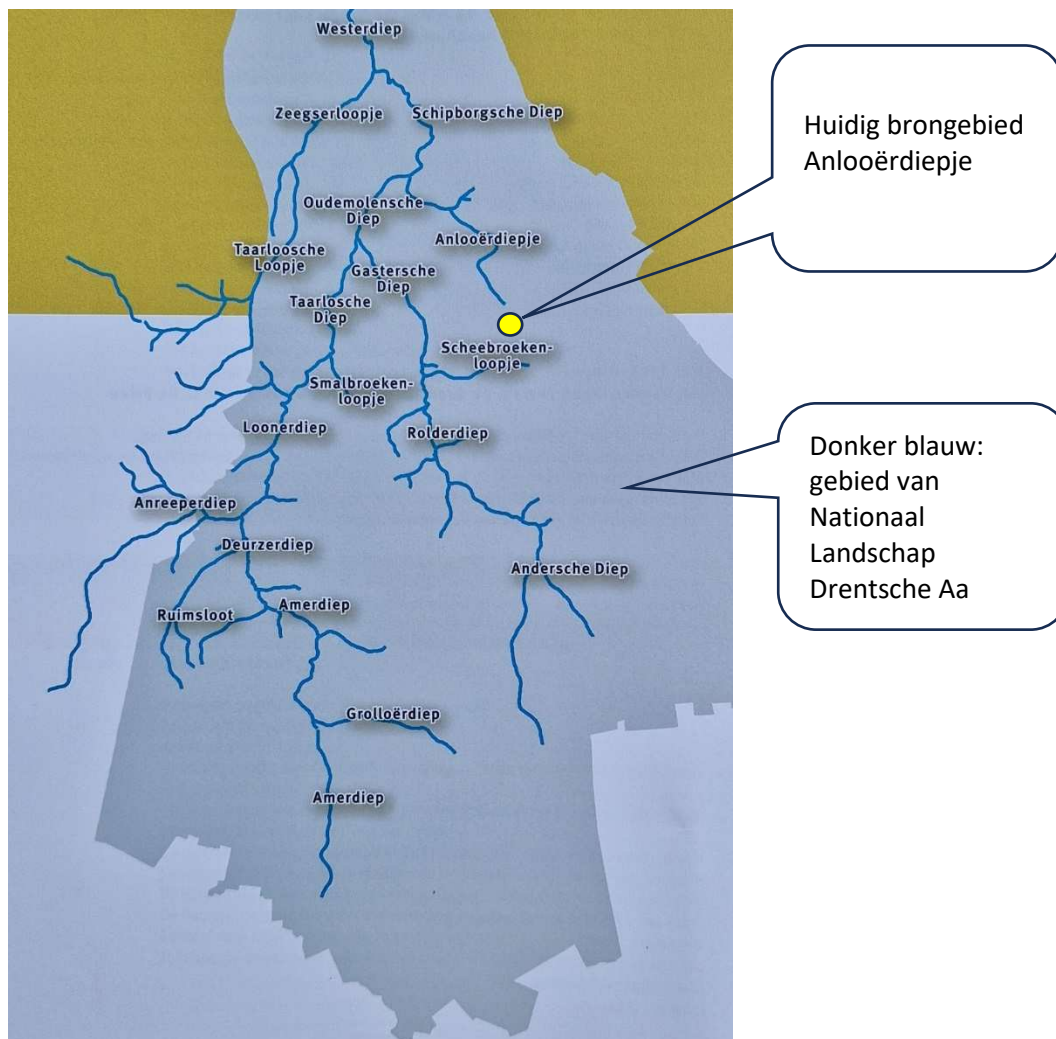
Plaatselijk en met name in de benedenloop van de beek treft men i.p.v. dwarswallen sloten aan. Op deze wijze is een kronkelend lint van groene blokken met een fraaie natuurlijke uitstraling ontstaan. Maar men dient te bedenken dat het geheel destijds aangelegd is.

Zowel de beek als het omringende landschap ziet er echter in de bovenloop geheel anders uit. Het kronkelende beekje is hier verworpen tot een rechte watergang, terwijl het besloten houtwallenlandschap plaats heeft gemaakt voor een open glooiend dekzandlandschap met grote akkerbouw percelen. In het gehele stroomgebied komt nauwelijks bebouwing voor. Dit is ook het fraaie van het Drentse esdorpenlandschap. De boerderijen waren destijds, maar nu nog grotendeels geconcentreerd in de dorpen, zoals in Anloo, Gasteren, Anderen en Eext.

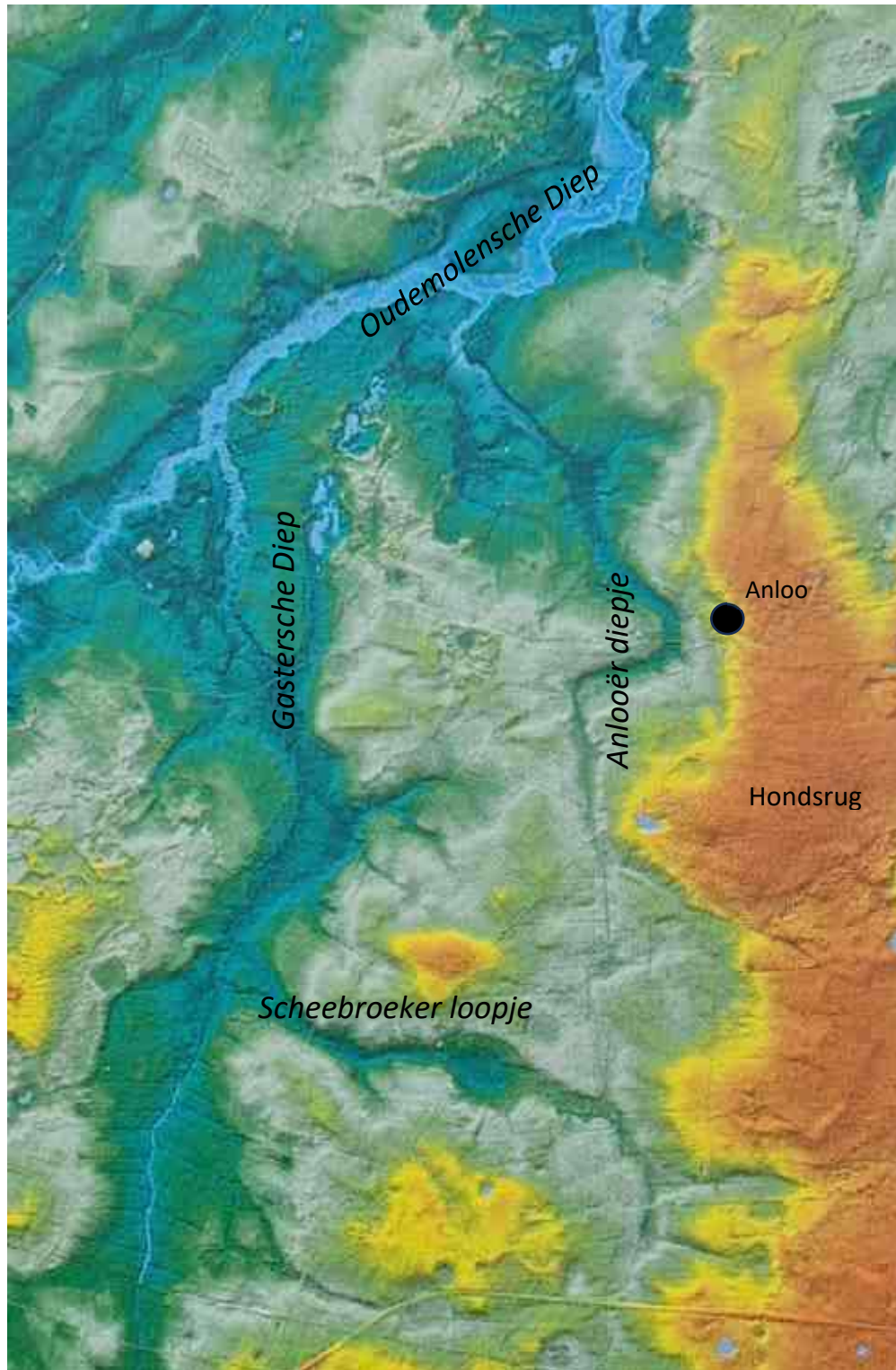
Daartussen lagen de velden (heiden) en beekdalen. Bij de latere ontginningen heeft men het landschap gelukkig open gelaten en treft men nauwelijks bebouwing aan in het open veld tussen de dorpen.

Het brongebied ligt momenteel dicht tegen het Eexterveld aan, daar waar het monotone landbouwgebied plaats heeft gemaakt voor ruige graslanden, natte slenken, poelen en moerasbosjes.

Figuur 1: Overzicht bekentstelsel van stroomgebied Drentsche Aa (uit Landschapsbiografie van de Drentsche Aa)

Figuur 2: Hoogtekaart stroomgebied Anlooër diepje afstromend op Oudemolensche Diep (oranje/rood/geel = hoog, grijs = middelhoog, groen = middellaag, blauw = laag; basiskaart uit Landschapsbiografie van de Drentsche Aa)

Aandachtspunten (zie routekaart)

1. Magnuskerk

De Magnuskerk van Anloo, vernoemd naar haar schutspatroon Sint Magnus vormt de oudste kerk in de regio. De eerste officiële vermelding van een kerk te Anloo is te vinden in een bisschoppelijke oorkonde uit 1139. Daarvoor hebben waarschijnlijk meerdere (houten) zaalkerkjes in het dorp Anloo gestaan. Anloo was destijds een belangrijk kerkdorp. Het vormde één van de zes dingspelen ofwel rechtsgebieden van Drenthe. Tot in de 17e eeuw werden hier eenmaal per jaar op Sint Magnusdag (19 augustus) rechterlijke zaken in Drenthe afgehandeld, ook wel bekend onder de Etstoel.

2. Ronde beekbocht bij Anloo

Het Anlooërdiepje en haar beekdal maken ter hoogte van Anloo een bijzondere bocht naar het oosten, richting Hondsrug (figuren 1 en 2). Het lijkt wel of het dorp Anloo de beek naar haar toe heeft getrokken, maar dat is uiteraard schijn. Wel is het zo dat het dorp Anloo als kenmerkend brinkdorp bijzonder strategisch is gelegen langs het Anlooërdiepje: het dorp ligt hoog, maar het water van de beek en de groenlanden van het beekdal zijn dichtbij. In dit stukje beekdal bij Anloo treffen we veel percelen aan met bijzondere veldnamen zoals Kampie, Brokkenkampie, Pismuskamp, Weijert en Kamerie. Elders in het beekdal is de naamgeving minder intensief of geldend voor grotere delen van het beekdal (met hand ingetekende veldnamenkaart van Hindrik Lanjouw in: van Jeruzalem tot Ezelsakker)

3. Haakse beekbocht bij 'De Volharding'

Gaande stroomopwaarts vanaf Anloo volgt het tracé van de beek schuin dat van de weg naar Gasteren. Evenwel ter hoogte van de boerderij 'De Volharding' aan de Gasterenseweg maakt de beek een, bijna onnatuurlijke, haakse bocht naar links ofwel in zuidoostelijke richting. Bekend is dat bij Anloo een zoutkoepel in de ondergrond aanwezig is. Deze zoutkoepel in de ondergrond zou mogelijk zo'n 1,5 m omhoog gekomen zijn. De relatie tussen tektonische bewegingen in de ondergrond (met name die van zouttektoniek) en het patroon van beekdalen vormt momenteel een actueel onderzoeksonderwerp. Dat de haakse bocht in de beek hiermee te maken heeft lijkt dan ook aannemelijk.

4. Houtwallen biotoop

De beekbegeleidende houtwallen vormen een bijzonder, door mensenhanden gemaakt biotoop, zowel voor planten als dieren. Ieder jaargetijde heeft hier zijn eigen charme. In het voorjaar bloeien al vroeg de hazelaars met hun lichtbruine katjes en sleedoorns met hun 'kruinen' van witte bloemetjes. De houtwallen zijn bijzonder rijk aan zangvogels, niet in de laatste plaats door de overgang van hooiland in het beekdal naar het open akkerbouwgebied daarbuiten.

5. Van meanderende beek naar rechte sloot

Op dit punt aan de zuidgrens van het beekdalgebied, vroeger bekend onder de naam 'Brugstukken' verandert het landschap drastisch. Het door houtwallen begrensde beekdal met daarin een kronkelende beekloop maakt plaats voor een rechte watergang liggend in een boomloos landbouwgebied (destijds bekend onder de veldnaam 'Zuddenveld'). Van een enigszins diep liggend beekdal is geen sprake meer. Ten oosten van dit punt langs de Torenweg ligt nog wel een stukje besloten beekdal (zie bij punt 9). De sloot, komend uit het Eexterveld en omstreken is zeer waarschijnlijk gegraven. Destijds, rond 1900 was dit gebied nog een onontgonnen heide- en moeraslandschap zonder duidelijke beken of stroompjes (figuur 3).

Kaarsrechte bovenloop van het Anlooërdiepje met op de achtergrond de legelpoel. Het rechter landbouwperceel is voorzien van een bloemrijke akkerrand

Gezicht op de zuidzijde van de legelpoel

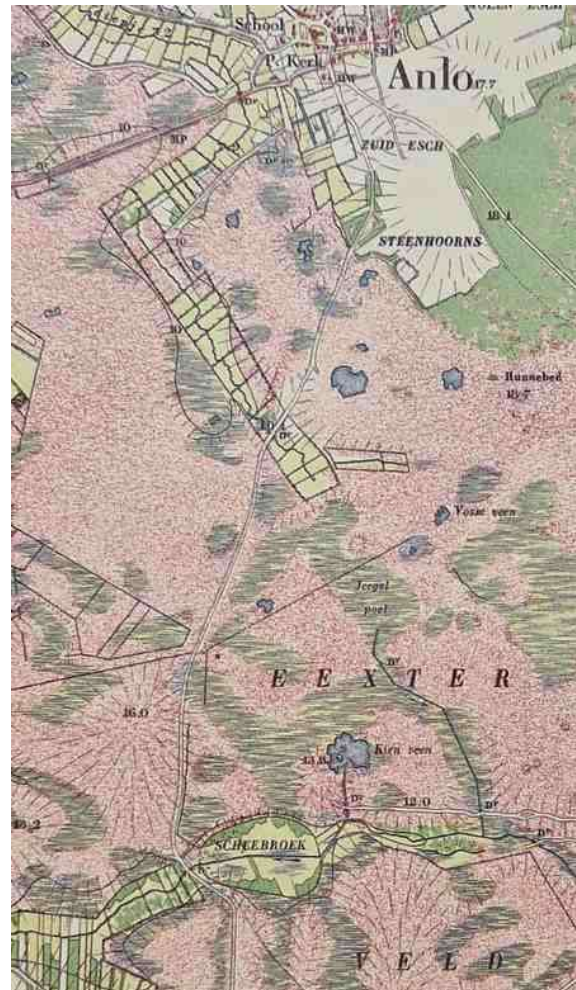
6. legelpoel

De rechte bovenloop-sloot komt stroomopwaarts uit bij de legelpoel, een rechthoekig nat bosgebiedje grotendeels bestaande uit eikenbomen en enkele berken met op de lage delen elzen en wilden. Gelet op het ontbreken van een beplantingsstructuur zijn de bomen zijn waarschijnlijk spontaan gegroeid. Destijds was dit een moerassige laagte te midden van de heide (figuur 3), welke geen duidelijke afvoer had naar het noorden, maar eerder naar het zuiden, richting het Scheebroekerloopje.

Na de ruilverkaveling rond 1970 is hier nog amper sprake van boomgroei, maar in 50 jaar tijd zijn er robuuste bomen tot ontwikkeling gekomen.

De naam 'iegel' van legelpoel slaat waarschijnlijk op het voorkomen van slakken en in dit verband de leverbotslak die gevreesd werd onder de schapenhouders (uit 'Fascinerende veentjes' door Gerrie Koopman in Noorderbreedte 2007). Op topografische kaarten wisselt de naam van dit gebied: van Jegelpoel via legelpoel naar Legelpoel.

Figuur 3: Topografische kaart rond 1900 uit Robasatlas van brongebied Anlooërdiep

7. Kienveen (7a) in het Eexterveld (7b)

Het Kienveen is een beboste moerassige laagte aan de noordzijde van het Eexterveld.

Destijds, rond 1900 was het een heidemeertje met afvoer van water naar het Scheebroek (figuur 3). Langs het Kienveen loopt in de huidige situatie een landbouwsloot die het overtollige water afvoert naar de bovenloop van het Anlooërdiepje. Deze landbouwsloot met (deels) kwelwater uit het Kienveen kan gezien worden als één van de twee huidige bronnen van het diepje. De andere bron ligt in de noordoosthoek van het Eexterveld met afvoer op de oostelijke landbouwsloot (figuur 4).

Figuur 4: Brongebied Anlooërdiepje aan noordzijde van het Eexterveld

8. Vosseveen

Rechts van de Torenweg ligt omgeven door schrale graslanden een bosrijk en nat veentje: het Vosseveen. Open water wordt hier nauwelijks nog aangetroffen. Er loopt geen pad naar toe, maar vanaf de weg is het gebied goed te zien.

9. Brugstukken-oost

Langs de westelijke zuidrand van het Evertsbos (Landgoed Terborgh) ligt een fraai zijdalletje van het Anlooërdiepje. Het dalletje, grotendeels omheind door een oude houtwal, voert haar water af via een duiker onder de Torenweg naar het begin van de meander van het Anlooërdiepje (zie 5). Het dalletje, heeft haar oorsprong ter hoogte van het Pinetum (zie 10). Volgens de oude veldnamenkaart van Hindrik Lanjouw maakte dit stukje dal onderdeel uit van het aansluitende beekdalgebied van 'Brugstukken'.

10. Pinetum

Aan de zuidrand van Landgoed Terborgh heeft de familie Everts in 1953 het initiatief genomen om een pinetum aan te leggen. Een pinetum is een bomentuin bestaande uit naaktzadige houtige gewassen, waarvan coniferen de belangrijkste zijn. De collectie aan naaldbomen is omvangrijk en divers bestaande uit bomen van over de gehele wereld. Door de diversiteit aan bomen is de tuin een aantrekkelijke broed- en doortrekplaats voor meerdere soorten bosvogels. Het pinetum is onder gebracht in de 'Stichting Pinetum Ter Borgh' en is vrij toegankelijk. Bij de ingang van het pinetum zijn formulieren beschikbaar met informatie over de bomentuin alsmede de mogelijkheid om donateur te worden van de stichting.

11. Landgoed Terborgh ofwel Evertsbos

Tussen Anloo en Eext ligt het fraaie bosgebied van de 'Boswachterij Anloo'. Het is fraai omdat de vegetatie- en landschapsdiversiteit groot is. In en langs de randen van het bosgebied liggen meerdere heideterreinen en vennetjes. Ook heeft het bos een hoge archeologische waarde mede gevormd door de grafheuvels en hunebed D11. Een prachtig ven aan de westzijde van het bos is het Gagelveen. De boswachterij wordt ook wel Landgoed Terborgh genoemd, maar is vooral bekend onder het 'Evertsbos'. De familie Everts is al vòòr de oorlog begonnen met bosaanplant in dit gebied en het is te danken aan deze familie dat het bos bijzonder gevarieerd is.

12. Zuidesch Anloo

De terugweg van de wandelroute loopt langs de Zuidesch van Anloo, één van de drie essen van Anloo. De es is nu een relatief groot open landbouwgebied, maar vroeger was dit land opgedeeld in vele kleine perceeltjes met bijzondere namen, zoals destijds opgetekend door Hindrik Lanjouw.

Wandelroute (zie routekaart met aandachtspunten)

De wandelroute start bij de Magnuskerk (1) van Anloo.

Vanaf de kerk tot aan de Anderenseweg volgt de route de Knapzakroute K53. De route gaat dan als volgt: steek vanaf de voorkant van de kerk de Kerkbrink over langs huisnummers 10 en 8 en volg het zandpad in westelijke richting.

Na driesprong van zandpaden buigt het pad naar links in zuidelijke richting. Halverwege de bocht bij het bruine bord 'Esdorpenlandschap' rechtsaf slaan richting beekdal. Het graspad hier voert via een houten vonder over het Anlooërdiepje (2). Aan einde van graspad links afslaan en zandpad volgen tot aan verharde weg (Gasterenseweg). Verharde weg oversteken en fietspad voor ca. 50 m volgen in westelijke richting.

Dan zandpad links aanhouden. Dit zandpad vormt hier de noordelijke begrenzing van het beekdal. Na ca. 600 m op T-kruising van zandpaden links af. Op dit punt maakt het beekdal een haakse bocht in zuidelijke richting (3). Na ca. 500 m links afslaan en beekdal doorsteken.

Na doorsteek rechtsaf en zandpad (4) in zuidoostelijke richting vervolgen tot aan verharde Anderenseweg. Anderenseweg oversteken en verharde weg (Torenweg) vervolgen. Na ca. 300 m, daar waar de Torenweg een bocht naar links maakt, rechtsaf gaan, pad langs sloot/boomgordel volgen tot aan de beek. Op dit punt (5) wijzigt de vorm van de beek en het beekdal.

Het begroeid en door houtwallen omzoomd beekdal met een meanderende beek komt uit op een relatief vlak en kaal akkerland met een rechte watergang. Volg de watergang op het rechter schouwpad in zuidoostelijke richting.

Na ca. 600 meter bij bosje (6, legelpoel) op T-kruising van paden rechtsaf watergang volgen langs het bosje. Aan westzijde van bosje linksaf om het bosje heen, rechter schouwpad van de watergang volgen. Na ca. 300 m eindigt het schouwpad bij (de grenswatergang om) het natuurgebied Eexterveld (7b), dat gezien kan worden als een deel van het brongebied van het Anlooërdiepje.

Optioneel kan men langs deze grenswatergang nog in westelijke richting naar het Kienveen (7a) lopen (ca. 150 m), dat onderdeel uitmaakt van het Eexterveld.

Voor de terugtocht volgen we dezelfde route als de heenweg tot aan de noordoostzijde van legelpoel. Hier niet linksaf slaan richting Anlooërdiepje, maar pad volgen in oostelijke richting.

Bij verharde weg (Torenweg) links af.

De Torenweg ligt hier in een akkerbouwgebied op enige afstand van het Vosseveen (8).

Na ca. 500 m maakt de weg een bocht naar links (bij rijrichtingsbord) en voert langs zijdalletje van Anlooërdiepje (9, aan noordzijde van de weg).

Bij bocht naar rechts (bij rijrichtingsbord) in boomrijk gebied klein stukje (ca. 50 m) van de heenweg volgen. Op hoek houtwal en akkerland verharde weg verlaten en rechtsaf smal paadje, tussen berkenbomen, op houtwal volgen.

Na ca. 150 m rechtsaf breed bospad langs oude beuken volgen en 2^e pad links langs Pinetum (10) inslaan. Na ca. 50 m links af slaan, gemarkeerd toegangspad (11) van Pinetum naar parkeerplaats bij Anlooërweg volgen.

Bij parkeerplaats doorlopen naar westzijde en daar zandpad rechts richting Anloo inslaan. Zandpad komt uit op hoofdweg naar Anloo.

